

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen

Till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- expert Anna Aaltonen, arbets- och näringsministeriet
- ledande expert Mira Karppanen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Henna Leppämäki, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Rahkonen, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Tiina Kirmanen, Södra Karelens social- och hälsovårdsdistrikt
- utvecklingsdirektör med ansvar för lagstiftningsfrågor Marjukka Turunen, Folkpensionsanstalten
- utredningschef Shadia Rask, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chef för socialarbetet för vuxna Virpi Kortemäki, Österbottens välfärdsområde
- chef för sysselsättningstjänster Susanna Taipale-Vuorinen, Vanda stad
- specialsakkunnig Jonna Lindqvist, Centralförbundet för Barnskydd rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Kommunförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (1369/2014), lagen om främjande av integration (1386/2010, nedan integrationslagen) och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020) ändras. Bakgrunden till ändringarna är att ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster överförs från kommunerna till välfärdsområdena vid ingången av 2023. Social- och hälsovårdsutskottet anser att de föreslagna ändringarna är motiverade och fyller sitt syfte men lämnar följande anmärkningar till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen

Enligt lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen är målet för den sektorsövergripande samservicen att främja sysselsättningen av arbetslösa genom att de erbjuds offentlig arbetskraftsservice, socialservice, hälso- och sjukvårdstjänster samt rehabiliteringstjänster i enlighet med sitt servicebehov. I lagen definieras vad som avses med samservice och vilka myndigheter som ansvarar för den. Enligt den gällande lagen utgörs aktörerna inom samarbetsmodellen av arbets- och näringsbyrån, kommunerna och Folkpensionsanstalten.

I propositionen föreslås det att lagen ändras när organiseringsansvaret överförs så att välfärdsområdena blir ansvariga för social- och hälsovårdstjänsterna i samarbetsmodellen. Enligt propositionen ingår kommunerna dock fortfarande i nätverket för sektorsövergripande samservice. Syftet med propositionen är inte att ändra lagstiftningens innehåll.

Med sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen avses i fortsättningen en modell för samverkan där arbets- och näringsbyrån, välfärdsområdet och Folkpensionsanstalten tillsammans bedömer arbetslösas behov av service, planerar service som i sin helhet är relevant med avseende på sysselsättningen av arbetslösa och svarar för att sysselsättningsprocessen fortskrider och följs upp.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att den föreslagna ändringen är motiverad i och med att ansvaret för att ordna social- och hälsovård överförs från kommunerna till välfärdsområdena den 1 januari 2023. Utskottet betonar dock att kommunerna utöver social- och hälsovårdstjänsterna har erbjudit andra sysselsättningsfrämjande tjänster. Den sektorsövergripande sysselsättningsfrämjande servicen har således omfattande kontaktytor med de undervisnings- och bildningstjänster och tjänster för främjande av välfärd och hälsa som blir kvar i kommunerna samt med tjänster som kommunerna ordnar frivilligt, såsom verkstadsverksamhet för unga. Utskottet anser det viktigt att man vid genomförandet ser till att den föreslagna ändringen inte inskränker kundens möjligheter att få tjänster enligt sina behov och betonar vikten av samarbete mellan välfärdsområdet och kommunerna inom den sektorsövergripande samservicen.

Utlåtande ShUU 11/2022 rd

Integrationslagen

I propositionen föreslås det att integrationslagen ändras så att välfärdsområdet kan delta i den inledande kartläggningen och utarbetandet av integrationsplanen tillsammans med arbets- och näringsbyrån eller kommunen, om invandarens servicebehov förutsätter samordning av dessa myndigheters tjänster. Dessutom ska det bli möjligt för välfärdsområdena att ansöka om ersättning bland annat för kostnader för ordnande av social- och hälsovård från ingången av 2023.

Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att man identifierar vilken roll välfärdsområdenas social- och hälsovård har i främjandet av integrationen och anser det motiverat att välfärdsområdet i enlighet med propositionen kan delta i den inledande kartläggningen och utarbetandet av integrationsplanen. Utskottet betonar att kommunen ska ha en klart definierad aktör som ansvarar för uppgifterna enligt integrationslagen och säkerställa tillräckliga resurser för den när organiseringsansvaret för social- och hälsovården överförs till välfärdsområdena. Utskottet betonar också att kommunerna och välfärdsområdena måste samarbeta för att invandrarna utan dröjsmål ska få de tjänster de behöver.

I samband med att ansvaret för att ordna social- och hälsovård överförs från kommunerna till välfärdsområdena har sakkunniga också pekat på ett eventuellt behov av att förtydliga dels rollerna och ansvaren för de personer som ansvarar för integrationen, dels bestämmelserna om rätt att få information. Kommunernas immigrationstjänster har för närvarande i åtskilliga kommuner organiserats som en del av socialvårdstjänsterna, vilket innebär att det vid det praktiska genomförandet ofta inte har varit nödvändigt att särskilja å ena sidan situationer och rätt att få uppgifter enligt socialvårdslagen och å andra sidan situationer och rätt att få uppgifter enligt integrationslagen.

Social- och hälsovårdsutskottet vill särskilt fästa arbetslivs- och jämställdhetsutskottets uppmärksamhet vid det eventuella behovet att precisera 87 § i den gällande integrationslagen när ansvaret för att ordna social- och hälsojourer överförs till välfärdsområdena. I 87 § i den gällande integrationslagen föreskrivs om omfattande rätt för Folkpensionsanstalten och kommunerna att få information av varandra. Eftersom tjänsterna för integrationsfrämjande är kopplade till socialvårdstjänsterna, har kommunerna haft omfattande rätt att få information bland annat om förmånerna. I 87 a § i integrationslagen begränsas Folkpensionsanstaltens skyldighet att till kommunen lämna uppgifter som är nödvändiga för inledande av den inledande kartläggningen till att gälla uppgifter om invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd. Enligt detaljmotiven begränsas kommunens rätt att få uppgifter till de kontakt- och identifieringsuppgifter som är nödvändiga för att invandraren ska kunna nås. Sakkunniga har ansett att förhållandet mellan 87 § i den gällande integrationslagen och den föreslagna 87 a §, som tryggar en omfattande rätt att få information, är oklart.

Social- och hälsovårdsutskottet fäster dessutom arbetslivs- och jämställdhetsutskottets uppmärksamhet vid regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd och till lagar som har samband med den (RP 127/2022 rd), som är under behandling i riksdagen. I propositionen föreslås det att endast välfärdsområdet har skyldighet att på eget initiativ lämna ut de uppgifter som behövs för prövningen av om utkomststödet grunddel ska sänkas i situationer där en person utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i selsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om han eller

Utlåtande ShUU 11/2022 rd

hon genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas (18 b §). Enligt den gällande lagstiftningen är det kommunen som är skyldig att på eget initiativ lämna ut uppgifter enligt den föreslagna paragrafen. Behovet av att lämna ut uppgifter om prövningen av om utkomststödets grunddel ska sänkas bedöms med beaktande av stödmottagarens situation som helhet. När man överväger utlämnande av uppgifter ska det dessutom beaktas att sänkningen inte får äventyra den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv, och sänkningen får inte heller i övrigt anses oskälig. En sådan bedömning har i regeringens proposition RP 127/2022 rd ansetts förutsätta bedömning som ingår i socialvården och som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet överväger om bestämmelserna om inledande kartläggning och integrationsplan för invandrare som får annan än tillfällig försörjning förutsätter att välfärdsområdenas och kommunernas ansvar preciseras.

Sakkunniga har dessutom påpekat att de kalkylerade ersättningarna inte längre motsvarar de faktiska kostnaderna. Utskottet betonar att de kalkylerade ersättningarna har en viktig betydelse för utvecklandet och genomförandet av immigrationstjänsterna och anser det vara viktigt att man följer upp att de är tillräckliga. Utskottet anser också att det är viktigt att välfärdsområdena anvisas tillräcklig finansiering för fullgörandet av de lagstadgade uppgifterna.

Stödjande av barn och unga som invandrat som minderåriga och utan vårdnadshavare samt ordnande av boende för dem

Regeringen föreslår att ansvaret för stöd till barn och unga som invandrat utan vårdnadshavare och för ordnande av boende till exempel i familjegrupper överförs från kommunerna till välfärdsområdena. Enligt propositionen ska den detaljerade regleringen av socialvårdslagstiftningen beredas senare som en del av totalreformen av integrationslagen.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att den föreslagna ändringen är motiverad, eftersom stödjandet av minderåriga barn och unga som kommit utan vårdnadshavare och ordnandet av boende för dem har ett starkt samband med barnskyddet och socialvården och lagstiftningen om den. Det är i fortsättningen välfärdsområdena som ansvarar för verkställigheten på dessa områden. Familjegrupphemmens personal arbetar också i många kommuner inom social- och hälsovården. Utskottet beklagar dock att avsikten är att överföringen av regleringen av familjegrupphemmens verksamhet till socialvårdslagstiftningen kommer att läggas fram för riksdagen separat, vilket försvårar bedömningen av helheten och dess konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande ShUU 11/2022 rd

Helsingfors 29.9.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Noora Koponen gröna
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Petri Huru saf
ersättare Jari Koskela saf.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.